

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาไว้ 7 ยุทธศาสตร์ หนึ่งในยุทธศาสตร์หลักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพรวมทั้งมีการส่งเสริมให้คนมีงานทำ และยุทธศาสตร์อีกข้อหนึ่งคือ การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นรากฐานที่เข้มแข็งในการสร้างรายได้ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

ประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ามีการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ถึงร้อยละ 90-95 ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2547) และมีบทบาทสำคัญในการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่สังคมและท้องถิ่น รัฐบาลเองก็มีนโยบายผลักดันให้ประเทศไทยเป็นแหล่งการค้าการลงทุนระดับโลก โดยปรับภาพลักษณ์การผลิตสินค้าให้ดีขึ้น ได้มีการกำหนด “แผนแม่บทการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2547-2549” โดยแบ่งออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์หลักคือ ฟื้นฟู SMEs ให้เป็นกลไกหลักทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและลดอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ เสริมสร้าง SMEs ให้เติบโตอย่างยั่งยืน เสริมสร้างศักยภาพวิสาหกิจผู้ส่งออก SMEs ผู้ระดับสากล สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนและกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค

จากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2543 ที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลดค่าเงินบาทแบบลอยตัว อันส่งผลให้ตัวเงินจากดอลลาร์ละ 26 บาท เป็นดอลลาร์ละ 57 บาท หรือเรื่องรัฐบาลสั่งพักการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน 56 แห่ง (วรานี เวสสุนทรเทพ, 2543) ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาเป็นจำนวนมาก เช่น ปัญหาราคาสินค้าแพง เกิดภาวะเงินเฟ้อ ต้นทุนในการประกอบการสูงขึ้น ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการทยอยปิดกิจการ ลดขนาด เลิกจ้างพนักงาน มีผลทำให้เกิดปัญหาการว่างงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน ผู้ว่างงานถึง 4.3 ล้านคน แต่มาถึงในช่วง 3 ปีแรก ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2549) ถึงแม้จำนวนผู้ว่างงานจะมีจำนวนลดลงเหลือ

1.9 ล้านคน อันเป็นผลจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐที่มุ่งสร้างงานในพื้นที่ชนบท ทำให้คนมีงานทำมากขึ้นและไม่ต้องพยายามย้ายถิ่นไปหางานทำนอกพื้นที่ แต่เมื่อทำการสำรวจดูจำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามการศึกษา พบว่าในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ผู้มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยกลับมีจำนวนว่างงานเพิ่มขึ้นจาก จำนวน 1.07 แสนคน เป็น 1.2 แสนคน (รายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2548)

จากการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในช่วง พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2546 พบว่ามีภาวะการดำเนินงานลดลงจากร้อยละ 82.84 ในปี พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 79.37 ในปี พ.ศ. 2546 ในส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำงานที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ในสาขาที่สำเร็จการศึกษา ความรู้ความสามารถไม่เพียงพอกับงาน รวมทั้งเนื้อหาที่เรียนไม่ทันสมัยและไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งสิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาต้องการ การสนับสนุนจากสถานศึกษา คือการจัดอบรมทักษะเพิ่มเติมตามความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดอบรมระยะสั้น เช่น การประกอบธุรกิจส่วนตัว รวมทั้งเน้นการสอนสายอาชีพมากขึ้น (สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2547)

การเสริมสร้างสมรรถภาพบัณฑิตให้สามารถทำการประกอบวิชาชีพอิสระได้ การจัดการกิจกรรมเสริมทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในการทำงาน การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการหางาน บริการข่าวสาร และจัด โอกาสให้บัณฑิตได้รับรู้เกี่ยวกับอาชีพและตลาดแรงงานอย่างกว้างขวาง จึงเป็นภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้เหมาะสมและมีคุณภาพสมกับฐานะแห่งความเป็นบัณฑิตของสถาบันนั้นๆ ในปัจจุบันเริ่มมีสถานศึกษาที่พยายามพัฒนาการศึกษาให้มีความเป็นคนรุ่นใหม่ สามารถปรับเปลี่ยนได้กับสภาพแวดล้อมที่แปรปรวนตลอดเวลา มีการเปิดกลุ่มวิชาใหม่ที่สามารถช่วยเสริมสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เรียกว่า กลุ่มวิชาผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creation : NEC) เพื่อช่วยให้นักศึกษาหัดเป็นนักคิด ขอบหาช่องทางธุรกิจใหม่ๆ และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ([http:// Weekly % 20 Manager % 20 Online.htm](http://Weekly%20Manager%20Online.htm)) ดังนั้นแนวทางของการจัดการอุดมศึกษาและจุดมุ่งหมายของการผลิตบัณฑิตในสภาพปัจจุบันจึงมีความแตกต่างจากอดีต ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการกำหนดคุณภาพที่พึงประสงค์ของบัณฑิตได้ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาสามารถประกอบอาชีพได้ทั้งในสถานประกอบการและสามารถสร้างงานให้ตนเองอย่างมีทักษะ ประการที่สอง ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีวินัย ใฝ่รู้ รับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมได้ตามอัตภาพและประการสุดท้ายผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดในการพัฒนาประยุกต์แนวทางใหม่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติในงานปัจจุบัน โดยอาศัยเทคโนโลยีและสิ่งแวดลอมที่เปลี่ยนไปได้อย่างต่อเนื่อง (เฉลิมเผ่า อจลนันท์และคณะ, 2545)

จากเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่กล่าวมา เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ของการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย จากภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากภาวะผู้ตกงานที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น หากแต่ยังมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่ได้รับ ความสนใจและสนับสนุนจากภาครัฐ นั่นคือการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงนับได้ว่าเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพที่น่าสนใจทางหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแนวคิดในปัจจุบันนี้ การเริ่มประกอบธุรกิจ ไม่มีการเก็งอายุ มีการสัมมนาพัฒนาผู้ประกอบการที่จัดให้แก่คนหนุ่มสาวเกิดขึ้นมากมาย โครงสร้างที่แข็งแกร่งเดิมที่ว่า นักศึกษาเมื่อเรียนสำเร็จแล้วต้องหางานบริษัททำ ก็เริ่มล่มสลายไป (Nobuhiko Aikawa, 2546) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่า ในแต่ละปีที่มีบัณฑิตจบการศึกษาจะมีบัณฑิตบางส่วนที่ทำการศึกษาคือ บางส่วน ไม่ต้องการศึกษาต่อ แต่คิดจะประกอบอาชีพอื่นแทนและอาชีพการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ จะเป็นอาชีพที่บัณฑิตมีความสนใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จะสามารถนำมาใช้ในการดำเนินการวางแผนการจัดการศึกษาตลอดจนวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตได้อย่างถูกต้องโดยมีแนวทางสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม อันจะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการเป็นผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทของธุรกิจที่ต้องการ และความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะแวดล้อมของนักศึกษา สภาวะครอบครัวกับความต้องการเป็นผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทธุรกิจที่ต้องการ และความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตหลักสูตรบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
2. นำข้อมูลไปใช้ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรม เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในอนาคต

3. เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาให้นักศึกษามีโอกาสเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจ แก้ปัญหาการว่างงาน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ ปีการศึกษา 2548 ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 สภาวะแวดล้อม แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ สภาวะแวดล้อมของนักศึกษา ได้แก่ เพศ แขนงวิชาที่เรียน เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิฐานะ ความสามารถพิเศษ การฝึกอบรม และสภาวะครอบครัว ได้แก่ จำนวนสมาชิกของครอบครัว อาชีพหลักของครอบครัวและ อาชีพเสริมของครอบครัว

2.2 ความต้องการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2.3 ประเภทของธุรกิจที่ต้องการประกอบการ

2.4 ความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน

3. ระยะเวลา ดำเนินการวิจัยในปีการศึกษา 2548

สมมติฐานงานวิจัย

1. สภาวะแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทของธุรกิจที่ต้องการประกอบการ และความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน

2. ความต้องการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทของธุรกิจที่ต้องการประกอบการ มีความสัมพันธ์กับความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน

นิยามศัพท์

สถานะแวดล้อมของนักศึกษา หมายถึง สถานภาพของนักศึกษา เช่น เพศ แขนงวิชาที่เรียน เกรดเฉลี่ยสะสม ภูมิฐานะ ความรู้ความสามารถพิเศษ การฝึกอบรม

สถานะของครอบครัว หมายถึง สถานภาพของครอบครัว เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพหลักของครอบครัว อาชีพเสริมของครอบครัว

ความต้องการเป็นผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมายถึง ความต้องการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อสำเร็จการศึกษา

ประเภทธุรกิจที่ต้องการประกอบการ หมายถึง ธุรกิจที่ครอบครัวประกอบการอยู่แล้ว หรือธุรกิจใหม่ที่ตัดสินใจจะเริ่มประกอบการ

ความต้องการให้มหาวิทยาลัย รัฐและเอกชน หรือหน่วยงานเอกชนสนับสนุน หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาภาคปกติปีที่ 4 โปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต